Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet
Ministry of Agriculture and Forestry

MMM

Marja-Liisa Tapio-Biström/Ruokaosasto/MMM
YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN KUULEMINEN 22.10.2019

Asia: HE 29/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020
https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/HE+29/2019

Teema: Vesiensuojeluasiat, ml. Itämeren suojelu

Koko viljelykäytössä oleva peltoala, 2,2 milj. ha, on vähintään kertaalleen ojitettu ja metsätalouskäytössä on ojitettua suometsää noin 4,8 milj. hehtaaria. Ojitukset on toteutettu pääosin 60-80 luvuilla. Ojien kunnostukselle ja hoidolle asetettuja tavoitteita ei ole viime vuosien aikana saavutettu. Meille on kertynyt mittava ojitusvelka. Siksi hallitusohjelman panostukset maatalouden- ja metsätalouden vesienhallintaan ovat erittäin tervetulleita koska nykyinen maa- ja metsätalouden toimintaympäristö (mm. kannattavuus, vuokraviljely, valtion roolin muuttuminen) eivät mahdollista ojitusten ja vesitalouden hallinnan parantamista ja edellä mainittuihin odotuksiin vastaamista ilman merkittäviä lisäpanostuksia.

Tämän ohjelmakauden maatalouden ja maaperän tuottavuuden lisäämiseen liittyvissä hankkeissa sekä keskusteluissa alueellisten toimijoiden kanssa on tullut selväksi, että vesitalouden hallinnan rapautuminen johtaa tilanteeseen, jossa erilaiset maaperän hyvää tilaa ja peltojen tuottavuutta lisäävät toimet eivät onnistu, koska vesitalouden huono tila vie pohjan muilta parannusyrityksiltä. Juurisyy on hoidettava kuntoon, muuten yritykset parantaa maaperän rakennetta sekä edistää hiilen sitoutumista valuvat hukkaan. Vuosien 2016 ja 2017 poikkeuksellisen sateiset olosuhteet sekä vuoden 2018 poikkeuksellinen kuivuus todensivat huolen kasvavista satotappioista ja peltojen vesitalouden hallinnan tärkeydestä sekä sille tulevista uudista haasteista.

Maaseutuohjelman monet ympäristötoimet on suunnattu nimenomaan maatalouden vesistövaikutusten hallintaan. Tällaisiin toimiin kuuluvat mm. talviaikainen kasvipeitteisyys, suojavyöhykkeet, salaojituksen kunnostukset, säätösalaojitusinvestoinnit, orgaanisen aineksen levitystuki, neuvonta sekä monet yhteistyö ja koulutushankkeet. Kuluvalla kaudella korvamerkittiin 6,5 milj. ravinteiden kierrätys ja vesiensuojelutoimiin vesistöjen kannalta herkillä rannikkoalueilla, pääpainon ollessa Varsinais-Suomessa. Rahoituksella saatiin erityisesti ravinteiden kierrätyksen edistämiseen keskittynyt hankekokonaisuus, joka tuotti erityisesti viljelijäyhteistyön avulla sekä suuntaamalla toimia eri tuotantosuunnille, hyviä uusia ratkaisuja ja käytäntöjä.

MMM:n ja YM:n rahoittamissa kokeiluhankkeissa on kehitetty uusia toimintatapoja vesienhallinnan modernisoimiseksi, kuten luonnonmukaisten menetelmien hyödyntäminen sekä ojitusisännöinti ojitusyhteisöjen toiminnan tehostamiseksi ja uudenlaisen ojitusyhteistyön kehittämiseksi. Myös

uutta tutkimustietoa on saatu sellaisten ratkaisujen kuten kaksitasouomien, tulvatasanteiden, kosteikkojen, säätösalaojituksen ja valumavesien hallinnan hyödyistä niin kuormituksen vähentämisen kuin ilmastonmuutokseen riskien hallinnan kannalta. Samaan aikaan on kehitetty digitaalisia menetelmiä suunnittelun ja seurannan helpottamiseksi. Maa- ja metsätalousalueiden pienvesien kunnostaminen edistää myös luonnon monimuotoisuutta ja maisema-arvoja sekä parantaa kalojen ja taantuvien vesilintukantojen elinolosuhteita.

Hallitusohjelman vesiensuojelutoimet MMM:ssä

Vesiensuojelun tehostamisohjelma (3 milj. euroa, MMM, 2 kori)

Maa- ja metsätalousministeriön osuus vesiensuojelun tehostamisohjelman rahoituksesta on vuonna 2020 3 milj. euroa. Määrärahan käytön suunnittelu on käynnistynyt. Suunnittelu tehdään yhteistyössä YM:n kanssa. Tämän hetken tiedon perusteella MMM:n osuudella edistettäisiin erityisesti **maatalouden sopeutumista ilmastonmuutokseen, vesitaloutta sekä vesistökuormituksen hallintaa.** Painopisteet ja määrärahan käyttö tarkentuu suunnittelun edetessä, mutta n. puolet määrärahasta kohdistetaan avustus – ja kokeiluhankkeisiin. Lisäksi panostetaan ohjelman suunnitteluun, koordinointiin, viljelijöiden sekä muiden toimijoiden neuvontaan, aktivointiin ja viestintään sekä tehdään tarvittavat muutokset sähköisiin hakujärjestelmiin. Määrärahasta on tarkoitus suunnata n. 200 000 – 300 000 euroa maa- ja metsätalouden kuormituksen ja sen vesistövaikutusten seurantaan, mikä edesauttaa tulevien toimenpiteiden kustannustehokkaassa kohdentamisessa.

Tulvasuojelu ja peltojen vesienhallinta (n. 5 milj. euroa yhteensä 2020-2023, 1 kori)

Maa- ja metsätalouden vesitalouden suuntaviivat 2020-strategia ja siihen liittyvä toimintaohjelma valmistuvat 2020. Sen toimeenpanoon tarvitaan koordinaatiota sekä **ELY-keskusten resurssien vahvistamista**. Erityisesti panostetaan **valuma-aluesuunnitteluun, useiden maa- ja metsätilojen yhteisiin vesitaloustoimenpiteisiin sekä luonnonmukaisten ojitusratkaisujen suunnitteluun ja toteutukseen.**

Määrärahasta kohdennetaan n. 3,5 milj. euroa harkinnanvaraisiin valtion avustuksiin, joilla edistetään maa- ja metsätalousalueiden vesitaloustoimenpiteiden lisäksi huonossa kunnossa olevien **tulvasuojelurakenteiden perusparannuksia ja modernisointia**.

Itämeri

Itämerityö tiiviissä yhteistyössä YM:n kanssa, MMM osallistuu HELCOM työhön monipuolisesti maataloudesta kalastukseen. Suomen HELCOM puheenjohtaja kaudella MMM vetää HELCOMN maatalousryhmässä työtä, jossa kehitetään koko **Itämeren alueelle kansallisia ravinteiden kierrätysstrategioita.**

MMM on yksi EU:n Itämeristrategian politiikka-ala Biotalouden koordinaattoreista. MMM:n koordinointivastuulla on **Maatalouden ravinteiden kierrätys-toimi,** jonka puitteissa tehdään Itämeren alueen laajuista yhteistyötä. Teemasta on toteutettu useita kansainvälisiä yhteishankkeita, joihin on saatu rahoitusta esim. Interreg-ohjelmista sekä järjestetty kansainvälisiä seminaareja mm. yhteistyössä YM:n koordinoiman politiikka-ala NUTRI:n (Itämeren ravinnepäästöjen vähentäminen) kanssa.